

LISTINA DIGITÁLNÍCH PRÁV

Příručka pro politiky - tvůrce pravidel

European Digital Rights (EDRi) je síť 34 občanskoprávních a lidskoprávních organizací z 19 evropských zemí. Naším cílem je podporovat, chránit a prosazovat základní lidská práva a svobody v digitální sféře.

Během evropských voleb v roce 2014 vedla EDRi inovativní kampaň ke zviditelnění problematiky digitálních práv. Za tímto účelem navrhli její členové Listinu digitálních práv obsahující 10 bodů, jimž mohli kandidáti do Evropského parlamentu slíbit podporu. Do Evropského parlamentu bylo zvoleno 83 takových poslanců z 21 členských zemí. Cílem této příručky je poskytnout poslancům Evropského parlamentu další rady a vysvětlení zmíněných deseti zásad Listiny digitálních práv.

Příručku sestavili:

Kirsten Fiedler, generální ředitelka, EDRi

Joe McNamee, výkonný ředitel, EDRi

Dále přispěli:

Maryant Fernández Pérez, stážistka, EDRi

Alexandre Bénétreau, stážista, EDRi

Fukami, Chaos Computer Club (CCC)

Ben Wagner, Digitale Gesellschaft

Karsten Gerloff & Matthias Kirschner, Free Software Foundation Europe

Redakce: Joe McNamee, výkonný ředitel, EDRi

Tisková úprava: Heini Järvinen, komunitní a komunikační manažerka, EDRi

Do češtiny přeložilo Iuridicum Remedium, o. s.

Částečně sponzorováno grantem od Open Society Foundations,
s finanční podporou organizací Adessium, CENTR a .SE.

Tento dokument je šířen na základě licence Creative Commons 2.0 Licence (CC BY 2.0)
<http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>

OBSAH

- STR. 04** BUDU PODPOROVAT TRANSPARENTNOST, PŘÍSTUP K DOKUMENTŮM A PARTICIPACI OBČANŮ
- STR. 06** BUDU PODPOROVAT OCHRANU ÚDAJŮ A LEGISLATIVU NA OCHRANU SOUKROMÍ
- STR. 08** BUDU HÁJIT NEOMEZENÝ PŘÍSTUP K INTERNETU A INTERNETOVÝM SLUŽBÁM
- STR. 10** BUDU PODPOROVAT AKTUALIZACI LEGISLATIVY TÝKAJÍCÍ SE AUTORSKÝCH PRÁV
- STR. 12** NEBUDU PODPOROVAT PLOŠNÁ NEKONTROLOVANÁ SLEDOVACÍ OPATŘENÍ
- STR. 14** BUDU PODPOROVAT INTERNETOVOU ANONYMITU A ŠIFROVÁNÍ
- STR. 16** NEBUDU PODPOROVAT PRIVATIZOVANÉ VYMÁHÁNÍ PRÁVA V ROZPORU SE ZÁKONEM
- STR. 18** BUDU PODPOROVAT EXPORTNÍ KONTROLU TECHNOLOGIÍ PRO SLEDOVÁNÍ A CENZURU
- STR. 20** BUDU BRÁNIT PRINCIP MULTISTAKEHOLDERISMU
- STR. 22** BUDU PODPOROVAT SVOBODNÝ SOFTWARE (SOFTWARE S OTEVŘENÝM ZDROJOVÝM KÓDEM)
- STR. 24** OBRANA DEMOKRACIE A VLÁDY PRÁVA

bod
01

BUDU PODPOROVAT TRANSPARENTNOST, PŘÍSTUP K DOKUMENTŮM A PARTICIPACI OBČANŮ

Budu podporovat návrhy, jejichž cílem bude maximalizovat transparentnost a umožnit občanům účast na legislativním procesu EU díky lepšímu přístupu k dokumentům (včetně konzultací) ve všech evropských jazycích. Budu podporovat opatření podporující dostupnost vládních dat pro občany, stejně jako používání otevřených formátů a norem ve vládě.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

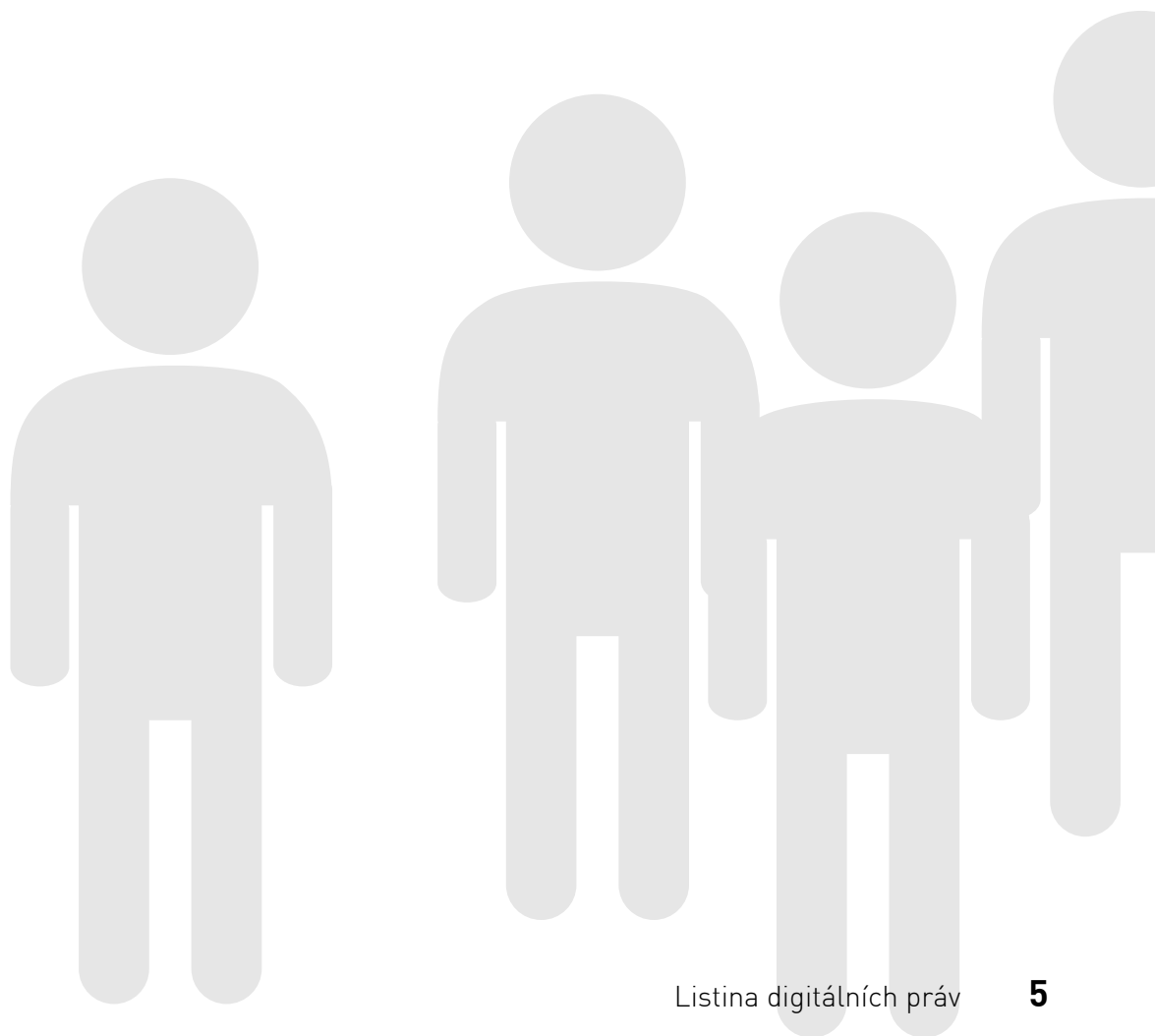
Přístup k dokumentům je základním právem zakotveným v článku 42 Listiny základních práv Evropské unie, který se týká dokumentů vydaných Evropskou radou, Evropským parlamentem a Evropskou komisí. Další instituce, agentury a orgány jsou povinny zveřejňovat dokumenty za určitých podmínek na základě sekundárních právních norem a norem s doporučujícím charakterem (tzv. soft law).

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Transparentnost je nástrojem, díky kterému mohou občané volat k zodpovědnosti jak veřejné, tak soukromé subjekty. Zároveň umožňuje každému z nás, aby se podílel na rozhodovacích procesech v EU. Čím větší transparentnost, tím vymahatelnější odpovědnost. A naopak - tento krok také přispěje k lepší uvědomělosti, zapojení a podpoře občanů.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Prosazujte reformu nařízení 1049/2001, které se týká přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, rady a komise. Cílem je posílit transparentnost v EU a zajistit, že transparentnost a otevřenost jsou standardem, ne výjimkou.
- Podporujte širší dostupnost dokumentů EU (včetně konzultací) ve všech oficiálních jazycích EU a větší účast občanů na rozhodovacím procesu.
- Podporujte lepší dostupnost vládních dat a dokumentů.
- Podporujte používání otevřených formátů a otevřených standardů pro lepší dostupnost a možnost inovativního opakovaného využití.
- Snažte se o to, aby byly oficiální rejstříky údajů přehlednější a standardně obsahovaly co nejvíce dokumentů. Množství výjimek by mělo být sníženo na naprosté minimum.

BUDU PODPOROVAT OCHRANU ÚDAJŮ A LEGISLATIVU NA OCHRANU SOUKROMÍ

Budu podporovat legislativu na podporu a ochranu základního práva občanů na soukromí. Sem patří i posílení práva občanů na to, aby se sami aktivně rozhodli, jestli a jak se budou zpracovávat jejich osobní údaje. Budu podporovat opatření směřující k zajištění přiměřené úrovně transparentnosti a bezpečnosti zpracování dat.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Právo na soukromý život a ochranu údajů je uznáváno jako jedno ze základních práv podle ustanovení článků 7 a 8 Listiny základních práv EU. Osobním údajem se rozumí jakákoliv informace, díky které je možné přímo nebo nepřímo identifikovat jedince, a to včetně citlivých údajů, jako jsou lékařské záznamy.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Ochrana soukromí je jedním ze základních práv a předpokladem pro existenci a prosazení dalších práv, jako je právo na svobodu projevu nebo shromažďování. Osobní údaje mají také velkou ekonomickou hodnotu. Proto se mezi politiky a tvůrci zákonů lobuje, aby snižovali záruky na základní práva na soukromí a ochranu dat. Oslabování pravidel povede také k oslabení důvěry, což ohrozí ve středně - až dlouhodobém horizontu ekonomické využívání osobních údajů.

Principy stávajícího právního rámce je nutné ujasnit tak, aby byly plně vymahatelné v digitální sféře. To je jedním z důvodů, proč dochází k reformě směrnice 95/46/EC o ochraně dat a volného toku osobních údajů a rámcového rozhodnutí 2008/977 o ochraně dat na poli policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Aby bylo dosaženo harmonizace v rámci celé EU, pracuje se na přeměně výše zmíněné směrnice v nařízení a rámcového rozhodnutí ve směrnici.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Podporujte snahy o rychlé přijetí probíhajících reforem ochrany údajů.
- Podporujte financování vývoje technologií zlepšujících ochranu soukromí.
- Prosazujte právní nástroje, které dávají občanům právo rozhodnout, jestli a jak bude probíhat zpracování dat a údajů.
- Podporujte opatření k zajištění transparentnosti a bezpečnostních nástrojů při zpracování dat.
- Podporujte snahy s cílem zajistit, že příslušné orgány dohledu budou v souladu s novými reformami zcela nezávislé.

Pro více informací o ochraně údajů nahlédněte do našeho dokumentu o ochraně dat na stránce:
http://www.edri.org/files/paper06_datap.pdf

BUDU HÁJIT NEOMEZENÝ PŘÍSTUP K INTERNETU A INTERNETOVÝM SLUŽBÁM

Budu podporovat legislativu, která má za cíl odstranit jakoukoliv registraci nebo jiné omezující požadavky na poskytování internetového obsahu nebo služeb. Budu podporovat právní opatření na ochranu síťové neutrality, účinné hospodářské soutěže a uvolnění rádiového spektra.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Poskytování obsahu bez omezení nebo registrační povinnosti znamená, že uživatelé, tvůrci a firmy nemusí žádat o licenci, povolení nebo autorizaci před nabízením obsahu na internetu. Do dneška takto internet úspěšně fungoval a funguje, což vedlo k vytvoření platform, jako jsou Wikipedia a YouTube.

Síťová neutralita znamená rovné zacházení s veškerými službami a typy obsahu a všemi odesílateli a příjemci informací na internetu. Je to jeden z nezákladnějších principů internetu a umožňuje přenos a přijímání informací bez diskriminace, vnějších zásahů nebo omezení.

Rádiové spektrum je součástí elektromagnetického spektra, která odpovídá rádiovým frekvencím. Je rozděleno do pásem, která představují malé části rádiového spektra. Každé pásmo má své specifické využití, aby se signály z různých zařízení a technologií vzájemně nerušily. Čím větší část spektra je k dispozici, a čím účinněji je využívána, tím větší jsou možnosti pro nové inovativní komunikační technologie. Navzdory této obrovské potenciální hodnotě zůstávají rozsáhlá (frekvenční) pásma nevyužita (tzv. bílá místa) a s mnoha se plýtvá nebo jsou využívána neefektivně, a to jak veřejnými, tak soukromými subjekty. To znamená, že je zde velký prostor pro zlepšení efektivity a flexibility.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Stejně jako máme právo na shromažďování mimo internet, měli bychom mít tuto svobodu i ve virtuálním veřejném prostoru. Prosazování omezujících požadavků na internetový obsah brání lidem nejen v přístupu do veřejného prostoru, ale také v přístupu k velké části jejich kultury a na potenciálně neomezený trh. Přístup k online obsahu a jeho zpřístupňování jsou neodmyslitelně spojeny se svobodou projevu (článek 11 listiny).

To zdůrazňuje také Obecná poznámka č. 34 Komise OSN pro lidská práva: „Žurnalistika je funkce sdílená širokou škálou aktérů, mezi které patří [...] bloggeři a další, kteří se zabývají zveřejňováním vlastní tvorby v tisku, na internetu nebo jinde a všeobecné státní systémy registrace nebo udělování licencí novinářům jsou neslučitelné s článkem 19 ods. 3.“

Síťová neutralita je hlavním důvodem úspěchu internetu. Síťová neutralita je zásadní pro inovace, hospodářskou soutěž a svobodné šíření informací. A hlavně - síťová neutralita dává internetu schopnost vytvářet nové způsoby uplatňování občanských práv, jako jsou svoboda projevu a právo na přijímání a poskytování informací.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- **Síťová neutralita:** V dubnu 2014 přijal Evropský parlament legislativní usnesení o návrhu nařízení týkajícího se jednotného evropského trhu elektronických komunikací. Usnesení obsahovalo i dodatky o zachování otevřeného internetu, o zabezpečení síťové neutrality a o zákazu diskriminace. Je zásadní, aby za svým rozhodnutím Evropský parlament stál i ve druhém čtení.
- **Rádiové spektrum:** Usnesení přijaté Evropským parlamentem v dubnu 2014 zahrnovalo text podporující uvolnění nepoužívaných “bílých míst” mezi licencovanými kmitočty¹. Komisi je třeba nadále vybízet, aby zajistila, že členské státy a jejich národní regulační orgány zaručí nejefektivnější použití a správu rádiového spektra a umožní sdílené, nekomerční a nelicencované používání přístupu k frekvencím.

1 <http://www.zdnet.com/ofcom-moots-white-space-tech-for-broadband-smart-grid-4010020996/>

BUDU PODPOROVAT AKTUALIZACI LEGISLATIVY TÝKAJÍCÍ SE AUTORSKÝCH PRÁV

Budu prosazovat svobodu komunikace a právo na účast na kulturním životě v kontextu reformy legislativy týkající se autorských práv a přístupu k informacím. Budu podporovat iniciativy vedoucí k harmonizaci stávajících volitelných výjimek z autorských práv, aby bylo jednotlivcům umožněno (opakované) používání autorských děl. Budu podporovat reformy cílené na udělování výjimek z autorských práv veřejným institucím a neziskovým subjektům, jako jsou kulturní, historické a vzdělávací instituce. Budu podporovat iniciativy, které zajistí, aby díla financovaná z veřejných zdrojů byla volně dostupná. Nebudu podporovat legislativu rozšiřující rozsah nebo trvání autorských či obdobných práv.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Autorské právo je svazek výhradních monopolních práv udělených autorovi nebo autorům literárních, hudebních, uměleckých děl či jiné tvůrčí činnosti, která umožňují a chrání jejich kontrolu nad vlastní tvorbou s cílem zajistit za ni odměnu.

Na autorské právo se vztahují četné výjimky. Takové výjimky povolují například přístup k dílům ve veřejných knihovnách, přístup pro osoby se zdravotním postižením, využívání děl ve školách atd. Tyto výjimky jsou nutné, aby bylo možné prosazovat právo na účast na kulturním životě, právo na rozvoj i právo na zapojení veřejnosti.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

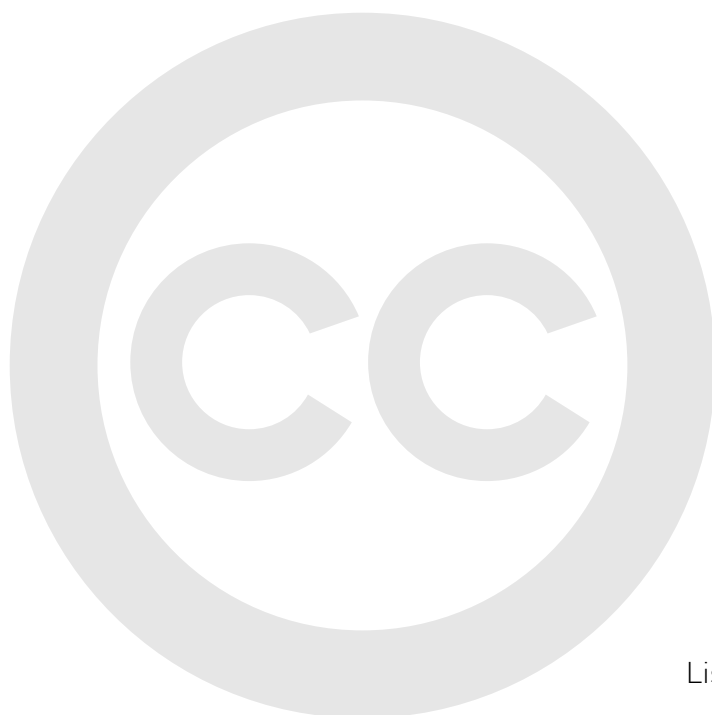
Problematika autorských práv je důležitá, protože tato práva mohou způsobovat nerovnosti v přístupu k informacím a kulturnímu životu. Každý má právo na informace a přístup ke kultuře. Kromě toho je větší flexibilita autorskoprávních omezení zásadní pro oblast vzdělání a vědy. Implementace výjimek z autorského práva pro veřejné instituce a neziskové subjekty může mít podobu pověření k otevřenému přístupu. Například časopisy s otevřeným přístupem, které jsou on-line, jako například volně

přístupné odborné časopisy, nemají žádné technické, finanční nebo právní překážky. To je cenné jak pro studenty, tak pro odborníky. Sdílení znalostí urychluje pokrok ve vědě, protože lidé stavějí na poznatcích ostatních. Kreativita nespočívá jen ve vyvinutí nového konceptu, ale také v kombinování existujících myšlenek.

Tváří v tvář lehkosti, se kterou je možné kopírovat digitální obsah z jednoho počítače na druhý, je důležité, aby byl právní rámec dostatečně flexibilní, aby byl snadno pochopitelný a získal legitimitu v očích občanů. Občané ale nemohou být přesvědčeni, že jsou zákony dobré a vycházejí z dobrých úmyslů, pokud ve svém každodenním životě vidí absurdní, zastaralé a nepřiměřené autorské právo.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Podporujte opatření, která jdou dál než (selhávající) restriktivní vynucovací mechanismy.
- Podporujte důvěryhodnou komplexní reformu výjimek a omezení autorského práva.
- Podporujte reformu směrnice o prosazování práv duševního vlastnictví zahrnující jasnou definici “komerčního rozsahu” (jak bylo slíbeno v “průvodci” Evropské komise k reformě) a omezení přístupu soukromých subjektů k osobním údajům.

NEBUDU PODPOROVAT PLOŠNÁ NEKONTROLOVANÁ SLEDOVACÍ OPATŘENÍ

Nebudu podporovat žádné návrhy na uchovávání nebo sledování dat o komunikaci, které nebyly podrobeny důvěryhodnému nezávislému posouzení nutnosti a přiměřenosti, nebo které nepodléhají pravidelnému přezkumu pro zajištění souladu s těmito kritérii.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

V dnešní době mají státy a firmy stále lepší technické možnosti pro sledování globální komunikace. Shromažďují a uchovávají stále větší množství osobních údajů. E-maily, SMS, tweety, historii vyhledávání, záložky prohlížeče, cookies, historii prohlížeče i video a audio nahrávky lze evidovat a spojit s konkrétní osobou a umožnit tak její podrobné profilování, včetně předpokládané sexuální orientace, věku, majetku, zdraví, politických názorů, společenských kontaktů a podobně. Zpracovávání a opětovné využívání dat občanů je také stále důležitější z ekonomického pohledu. Technické možnosti, nedostatečná ochrana osobních údajů a selhání kontrolních mechanismů (zejména co se týče výjimek v rámci „národní bezpečnosti“) vedly vlády k vytvoření globálních hromadných sledovacích programů, jak to odhalily dokumenty Edwarda Snowdena.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Soukromí patří mezi lidská práva: Všeobecná deklarace lidských práv říká, že „nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence.“ Přesto je od Snowdenových úniků jasné, že je toto „všeobecné“ právo značně omezováno. Aby ospravedlnili sledovací a bezpečnostní opatření, začali se všichni ohánět tématem terorismu, jakožto největší hrozbou dnešní doby. Za celý rok 2013¹ ale zemřelo v Evropě v důsledku teroristických útoků² desetkrát méně lidí, než zemře každý den při dopravních nehodách. Navíc se ukázalo, že americké snahy o zvýšení bezpečnosti prostřednictvím sledování, které se rozmohly po 11. září 2001, mají omezenou účinnost.³

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Hlasujte proti nepřiměřeným a zbytečným sledovacím opatřením, jako je navrhovaný systém jmenné evidence cestujících (EU PNR). Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (LIBE) proti návrhu Komise hlasoval v dubnu 2013, nový parlament by měl stát za rozhodnutím LIBE.
- Odmítněte návrhy na novou směrnici o uchovávání údajů týkající se necíleného a na žádném podezření nezaloženého sběru a uchovávání telekomunikačních dat.
- Odmítněte návrhy dohod o převodu údajů do třetích zemí, jako je navrhovaná dohoda o jmenné evidenci cestujících mezi EU a Kanadou, jejímž cílem je uchovávání a přenos osobních údajů všech občanů EU, kteří letí do Kanady.
- Před přijetím nových bezpečnostních a kontrolních opatření se ujistěte, že dané legislativní návrhy jsou v souladu se „zásadami nezbytnosti a přiměřenosti“⁴.

1 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-236_en.htm

2 <https://www.europol.europa.eu/content/eu-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2014>

3 Washington Times : NSA chief's admission of misleading numbers adds to Obama administration blunders <http://www.washingtontimes.com/news/2013/oct/2/nsa-chief-figures-foiled-terror-plots-misleading/>

4 International Principles on the Application of Human Rights to Communications Surveillance: <https://en.necessaryandproportionate.org/text>

bod
06

BUDU PODPOROVAT INTERNETOVOU ANONYMITU A ŠIFROVÁNÍ

Budu podporovat legislativní návrhy na zajištění anonymity na internetu a práva používat šifrování. Budu podporovat opatření na rozvoj a propagaci využívání technologií zvyšujících ochranu soukromí, a tam, kde je to vhodné, i na základě zákonných povinností.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Internetová anonymita znamená, že uživatel není na síti identifikovatelný. Techniky zlepšující ochranu soukromí zahrnují používání pseudonymů nebo přezdivek, surfování po internetu na veřejných místech jako jsou knihovny nebo internetové kavárny, používání virtuální privátní sítě (virtual private network - VPN), režim anonymního prohlížení v prohlížeči apod. Šifrování je proces kódování informací takovým způsobem, že je mohou přečíst jen zamýšlení adresáti. To umožňuje uživatelům šifrovat zprávy tak, aby dosáhli vyšší úrovně důvěrnosti informací a soukromí na internetu. Chcete-li se dozvědět více o tom, jak šifrování funguje, můžete si přečíst naši brožuru *How the Internet works* (Jak funguje internet) a příručku organizace Tactical Tech s názvem *Security in a box* (Bezpečnost v kostce).¹

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Šifrování a anonymita na síti jsou klíčové pro internetové soukromí. Když posíláte rodině nebo přátelům poštou citlivé informace, pravděpodobně je nenapíšete na pohlednici, ale na papír, který vložíte do obálky. Proč byste tedy posílali osobní nebo důvěrné informace nezabezpečeným e-mailem nebo po nezabezpečené síti?

V listopadu 2013 dokázal hacker zachytit e-maily a dokumenty z nešifrované bezdrátové sítě Evropského parlamentu.² To, jak snadno byl útočník schopen zachytit komunikaci v rámci instituce EU, zdůraznilo, že soukromí a anonymita jsou pro demokratický diskurs zásadní. Politici i občané musí mít možnost mluvit spolu beze strachu ze špehování. Vlády ve fungujících demokraciích musí chránit své instituce a občany před sledováním, podporovat vývoj nástrojů, které soukromí občanů chrání, a propagovat jejich používání.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Podporujte financování vývoje a používání technologií zvyšujících míru soukromí.
- Pomozte zajistit, že šifrovací technologie založené na svobodném softwaru s otevřeným zdrojovým kódem budou běžně používány v institucích EU.
- Požádejte Evropskou komisi o navržení legislativy požadující, aby všechny veřejné orgány nabídly občanům možnost komunikovat s nimi skrze kanály zajištěné šifrovacími technologiemi.

1 Brožuru EDRI můžete stáhnout zde: http://edri.org/wp-content/uploads/2013/10/paper03_web_20120123.pdf

Tactical Technology guide: Security in a box https://securityinabox.org/en/chapter_7_4

2 MediaPart: 'It was child's play': how a hacker broke into MEPs' secret email accounts <http://www.mediapart.fr/journal/international/211113/it-was-childs-play-how-hacker-broke-meps-secret-email-accounts>

NEBUDU PODPOROVAT PRIVATIZOVANÉ VYMÁHÁNÍ PRÁVA V ROZPORU SE ZÁKONEM

Nebudu podporovat žádné opatření nebo iniciativu, které předcházejí soudní kontrole údajného porušování zákona na internetu tím, že se snaží podporovat, vynucovat nebo umožňovat poskytovatelům internetových služeb a dalším organizacím kontrolu nebo trestání údajného porušování práv prostřednictvím internetu, kromě situací, kdy jsou daná opatření zavedena jen na velmi krátkou dobu, kdy údajné porušování práv zahrnuje bezprostřední nebezpečí pro lidi a kdy je stát, ve kterém zprostředkovatel sídlí, nucen neprodleně reagovat na problém a jednat.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Internet se stal nástrojem na podporu svobody projevu, komunikace, shromažďování a společného jednání k dosažení cíle. Internet lze ale také využít v neprospěch našich občanských, politických a lidských práv.

Vlády stále více využívají k monitorování internetového obsahu prostředníky. Stejně tak politici uzavírají s internetovým průmyslem „dobrovolné“ dohody o vymáhání práva. V důsledku toho nahrazují řádný soudní proces náhodná rozhodnutí soukromých, často zahraničních, společností. To může vést k tomu, že právo na soukromí, svobodu projevu, komunikace a shromažďování je narušeno, nebo jej občané dokonce de facto pozbudou. Navíc může dojít k tomu, že uvalené sankce obcházejí právní řád a ohrožují presumpci nevin. Článek 21 Smlouvy o Evropské Unii (SEU) stanovuje, že EU musí v rámci svých mezinárodních vztahů respektovat demokracii a vládu práva a článek 52 Listiny požaduje, aby omezení základních práv bylo vždy podloženo zákonem.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Zatímco státy jsou povinny respektovat mezinárodní právo, firmy nepatří mezi smluvní strany a nejsou těmito smlouvami zavázány. Společnosti z USA, které působí po celém světě, zavedly velké množství „dobrovolných“ opatření, v důsledku kterých zavádějí v

Evropě americké právo a uplatňují je na občanech EU. Poskytovatelé služeb, jako je Google, například po upozornění na možné porušení autorských práv odstraňují obsah a deindexují stránky v globálním měřítku. Jednají přitom na základě zákona DMCA - US Digital Millennium Copyright Act (zákoník Spojených států, hlava 17, kapitoly 512(c)(3) a 512(d)(3), nezávisle na tom, jestli je publikace daného obsahu v Evropě legální, nebo ne.

Důrazné kampaně vedené občanskou společností, do kterých se aktivně zapojovala také organizace EDRI, vedly k odmítnutí Obchodní dohody proti padělatelství (ACTA). Cílem dohody ACTA bylo přijmout a zavést v průmyslu dobrovolná opatření na vymáhání dodržování autorského práva bez jakýchkoli pojištění.

Při zavádění mechanismů vymáhání práva soukromými firmami, vlády často ignorují právo na svobodu projevu, právní jistoty i problematiku hospodářské soutěže a neberou při podpoře zavádění takových opatření v úvahu jejich možné kontraproduktivní dopady.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Odmítněte veškeré návrhy podporující vymáhání práva zajišťované soukromými firmami, které by obcházelo státní orgány.

Nahlédněte do naší brožury o lidských právech a vymáhání práva soukromými firmami na http://edri.org/wp-content/uploads/2014/02/EDRI_HumanRights_and_PrivLaw_web.pdf

BUDU PODPOROVAT EXPORTNÍ KONTROLU TECHNOLOGIÍ PRO SLEDOVÁNÍ A CENZURU

Nebudu prostřednictvím vývozních úvěrů nebo jiných státních záruk podporovat šíření technologií pro sledování a cenzuru vyrobených v EU do zemí s autoritativními režimy, které nerespektují vládu práva. Budu bojovat za zachování soukromí novinářů, aktivistů a občanů po celém světě tím, že budu podporovat legislativu bránící represivním režimům v získání takových technologií nebo služeb od jakýchkoli subjektů z Evropské unie.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Hlavní myšlenka kontroly vývozu takzvaného zboží dvojího užití zní poměrně prostě: jde o definování seznamu výrobků, které lze snadno použít násilným a represivním způsobem, a regulace jejich vývozu do třetích zemí. Ačkoliv je poměrně snadné regulovat obchodování s hmotnými objekty, regulace obchodu se softwarem a programovanými objekty je složitější. Takové problémy se objevují u široké škály zboží dvojího užití a pro regulátory, kteří chtějí zavést kontroly vývozu, představují velký problém.

Na národní, evropské i mezinárodní úrovni existuje několik seznamů zboží dvojího užití. Tyto seznamy se mnoha způsoby vzájemně ovlivňují, ale dva nejdůležitější z nich představují v Evropě Nařízení EU o zboží dvojího užití č. 428/2009 a Wassenaarské ujednání o vývozních kontrolách konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího užití. V obou případech se v zásadě jedná o dlouhé schválené seznamy technologií, které jsou klasifikovány jako technologie dvojího užití podle EU a Wassenaarského ujednání, do kterého jsou kromě států EU zapojeny i další země, jako Spojené státy, Rusko a Mexiko.

Tento princip znamená, že signatáři budou podporovat aktualizace a změny evropského práva a politiky, které omezí šíření technologií pro sledování a cenzuru. Takové změny mohou zahrnovat podporu integrace změn v seznamech z Wassenaarského ujednání do Nařízení EU o zboží dvojího užití a předejít tomu, že bude vývoj a obchod s technologiemi pro sledování a cenzuru podporován obchodními zárukami a dalšími penězi evropských daňových poplatníků. Zároveň mohou zajistit, že se u všech

rozhodnutí týkajících se vývozu technologií dvojího užití bude významně přihlížet k lidským právům.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Filtrovací nástroje a služby vyrobené v Evropě získaly mezi autoritativními režimy velkou popularitu. S celosvětovým rozvojem kontroly internetu roste také trh s filtrovacími nástroji a službami. Jejich využívání je všudypřítomné a stále neprůhlednější. To vedlo k mnoha případům porušování lidských práv po celém světě v přímém důsledku využívání těchto technologií. V současné době jsou dvě francouzské společnosti obviněny ze spoluúčasti na mučení v Libyi a Sýrii, protože do těchto zemí exportovaly sledovací systémy.

Zároveň je důležité, aby takové regulace nebyly příliš restriktivní. Legitimní výzkum v oblasti bezpečnosti by neměl být potlačován, neměl by se ani omezovat vývoz systémů využívajících šifrování. Je také důležité, aby nedocházelo ke kriminalizaci vylepšování bezpečnosti systémů IT. To si vyžádá konzistentní aktualizace jazyka Wassenaarského ujednání a unijního seznamu zboží dvojího užití, aby bylo zajištěno, že technologie pro sledování a cenzuru budou „zachyceny“ bez toho, aby takové regulace ohrozily legitimní výzkum v oblasti bezpečnosti.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Tlačte Evropskou komisi k tomu, aby co nejrychleji implementovala existující seznamy kontroly vývozu Wassenaarského ujednání, které byly schváleny na konci roku 2013.
- Ptejte se Evropské komise a své národní vlády, jaká opatření přijaly, aby zajistily, že legitimní výzkum v oblasti bezpečnosti není omezen aktualizacemi kontrol vývozu.
- Při vývoji Nařízení EU o zboží dvojího užití se snažte o silné zaměření na lidská práva, které výslovně považuje lidská práva za jednu z hlavních překážek pro obchod se zbožím dvojího užití v EU.
- Když uvidíte zprávy o škodlivém sledování nebo cenzurních technologiích, zeptejte se Evropské komise a své národní vlády, zda je export těchto technologií v současnosti zakázán seznamem EU o zboží dvojího užití a Wassenaarským ujednáním, a pokud ne, tak proč.
- Otevřeně se vyjadřujte proti obchodu se sledovacími a cenzurními technologiemi v Evropě a jejich vývoji.

BUDU BRÁNIT PRINCIP MULTI-STAKEHOLDERISMU

Budu podporovat modely koordinace internetových zdrojů a standardů (jména, čísla, adresy), které jsou svobodné, otevřené, fungují systémem „zdola nahoru“ a principy multistakeholderismu - zapojení všech zainteresovaných stran. Budu podporovat opatření, jejichž cílem je zajistit, aby byli reprezentanti občanské společnosti zastoupeni ve veřejné diskusi mezi různými zúčastněnými stranami. Budu proti jakýmkoli pokusům korporátních, vládních nebo mezivládních agentur o převzetí kontroly nad správou internetu.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Princip multistakeholderismu - zapojení všech (různorodých) zainteresovaných stran - označuje svobodný, otevřený model správy internetu „zdola nahoru“, který musí obsahovat vstupy vlád, mezinárodních i regionálních organizací, občanské společnosti, korporací, technologického průmyslu, akademiků i jednotlivých uživatelů internetu.

Tento model byl poprvé popsán v 90. letech, kdy byla založena Internetová korporace pro přidělování jmen a čísel (ICANN). Model byl představen jako alternativa rozhodovacího procesu, který navrhovaly Internetová společnost (ISOC) a Mezinárodní telekomunikační unie (ITU).

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Princip multistakeholderismu je důležitý, protože teoreticky umožňuje účast všech zainteresovaných subjektů v různých veřejných debatách o koordinaci internetové politiky, zdrojů a standardů, jako jsou jména, čísla a adresy. V praxi ale nejsou všechny strany rovnoměrně zastoupeny. Občanská společnost je často zastoupena nedostatečně, nebo dokonce špatně. Zapojení občanské společnosti je ale zásadní pro zajištění toho, že rozhodnutí jsou opravdu reprezentativní a odrážejí pohledy všech zainteresovaných v globálním internetu.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

Podporujte opatření zajišťující, že bude občanská společnost mít příležitosti a schopnosti zapojit se plně a smysluplně do procesu řízení a postavit se proti jakémukoli pokusu korporací, vlád nebo mezivládních agentur o převzetí kontroly nad správou internetu. To je zásadní pro zajištění toho, aby instituce spravující internet dodržovaly následující kritéria:

- **Otevřenost:** Právo každého člověka na zapojení do procesů řešících problematiku, která je ve sféře jeho zájmu, nebo se jej týká.
- **Transparentnost:** Dokumenty a procesní dokumentace by měly být volně dostupné a mělo by se aktivně napomáhat tomu, aby se mohli k jednáním vyjádřit i vzdálení účastníci.
- **Dostupnost:** Je třeba vyvinout úsilí, aby byly prostory, kde se tvoří a formují rozhodnutí o řízení internetu, přístupné, otevřené, participativní, inkluzivní a transparentní.
- **Efektivní účast:** Právo účastnit se a otevřená povaha procesů zapojujících různé zúčastněné strany samy o sobě nezaručují efektivní účast příslušných zainteresovaných stran. Je třeba zabývat se také jazykovými bariérami a kulturními rozdíly.
- **Různorodost:** Je třeba vzít v úvahu také různorodost názorů a zájmů, aby byla zajištěna maximální reprezentativnost a vyváženost.
- **Tvorba programu jednání:** Zásadní je otevřená tvorba programu jednání, včetně veřejných výzev k workshopům.
- **Jasná definice „příslušných rolí“ a postupů:** Je třeba jasně definovat procesy a role všech zainteresovaných stran (viz např. roli vlád ve veřejných diskuzích o řízení internetu, ale také roli Evropské komise v různorodých dialozích, expertních skupinách a průmyslových koalicích).
- **Tvorba politiky probíhající „zespoda nahoru“** je základním předpokladem pro uspořádání se zapojením různých zainteresovaných stran.
- **Rovnocennost:** Princip rovnocennosti účastníků je důležitý pro fáze stanovení agendy a formování diskuzní problematiky a je nutné jej dodržovat ve všech fázích jednání. Lobbisté z průmyslu mají mnohem více zdrojů na zaměstnání velkého počtu lidí pro psaní politických doporučení pro účastníky z řad politiků.
- **Otevřené konzultace:** Konzultace by měly být otevřené a probíhat formou fyzických setkání a výzev pro on-line komentáře.

BUDU PODPOROVAT SVOBODNÝ SOFTWARE (SOFTWARE S OTEVŘENÝM ZDROJOVÝM KÓDEM)

To zahrnuje i vládní a veřejné subjekty, zejména takové, které získávají finanční prostředky z rozpočtu EU.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Svobodný software (neboli „software s otevřeným zdrojovým kódem“) představuje počítačové programy, které může kdokoli používat, zkoumat, sdílet a zlepšovat. „Svobodný software“ je tedy záležitostí svobody, ne ceny. Svobodný software je srdcem internetu a poskytuje základ pro většinu úspěšných firem v odvětví informačních technologií. Pouze se svobodným softwarem mohou uživatelé plně pochopit, co počítačový program skutečně dělá, kam se posílají jaká data a jak program tvoří výsledky.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Existují tři hlavní důvody, proč je používání svobodného softwaru zásadní: zajišťuje dodržování práv spotřebitelů, dává občanům naprostou kontrolu nad jejich elektronikou a činí infrastruktury našich demokracií odolnějšími.

Ve většině oblastí našeho každodenního života se stále více spoléháme na výpočetní techniku, ať už v chytrých telefonech, autech nebo termostatech. Občané musí mít plně pod kontrolou, jak tato zařízení fungují, a především být schopni svobodně upravovat a měnit software, který na těchto zařízeních běží. Musí mít také možnost kontrolovat, jaká data tato zařízení shromažďují a s kým data sdílejí.

Orgány veřejné správy jsou klíčovou součástí infrastruktury demokratických států. Protože jsou financovány z daní, musí dělat vše pro to, aby tyto prostředky vynakládaly moudře. Když je organizace blokována nabídkou jednoho konkrétního dodavatele, bude nakonec platit monopolní ceny za software a přidružené služby.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Požádejte Evropskou komisi, aby navrhla legislativu požadující, aby byl veškerý software financovaný z veřejných prostředků vytvářen jako veřejně dostupný na základě svobodných softwarových licencí.
- Požádejte Evropskou komisi, aby navrhla legislativu požadující, aby orgány státní správy zahrnovaly do celkové ceny veškerého softwaru nebo hostingu, které nakoupí, také náklady na odchod (náklady na ukončení používání daného technologického řešení).
- Požádejte Evropskou komisi o navržení legislativy, která posiluje práva spotřebitelů tím, že bude požadovat, aby bylo zákazníkům umožněno upravovat a vyměňovat software v jakémkoli výpočetním zařízení, které koupí, nebo jej jinak trvale nabudou.
- Požádejte Evropskou komisi, aby navrhla legislativu zajišťující, že spotřebitelé mohou využívat digitální zboží, které získali, v plném rozsahu omezení a výjimek z autorského práva.
- Postarejte se o to, aby se začaly svobodné šifrovací technologie běžně používat v Evropském parlamentu, komisi i radě.
- Požádejte Evropskou komisi, aby navrhla legislativu požadující, aby všechny veřejné orgány nabídly občanům možnost komunikovat s nimi skrze kanály zajištěné šifrovacími technologiemi.
- Požádejte evropské agentury pro financování, zejména Evropskou komisi, aby soustředila financování na vývoj decentralizovaných komunikačních platforem založených na svobodném softwaru a otevřených standardech.

OBRANA DEMOKRACIE A VLÁDY PRÁVA

Když jsme navrhli Listinu digitálních práv, rozhodli jsme se zařadit do ní jeden zastřešující bod, protože ovlivňuje všech deset principů:

Budu proti jakýmkoliv opatřením, která odebírají z rukou justice nebo demokraticky zvolených politiků moc rozhodovat o záležitostech, které mají vliv na základní práva občanů EU, včetně, ale ne výlučně, některých výše zmíněných bodů.

CO TENTO PRINCIP ZNAMENÁ?

Existuje rostoucí počet návrhů, jejichž cílem je přesunout důležitá politická rozhodnutí mimo demokratické rozhodovací procesy. To sahá od snah o přesun regulace svobody slova na internetu do rukou soukromých, často zahraničních, společností, po podporu mechanismu řešení sporu investor-stát (ISDS). Začlenění ISDS do obchodních smluv by umožnilo korporacím vyhrožovat zákonodárcům žalobou, pokud by byli proti návrhům právních předpisů, a využít mezinárodní tribunály, které by měly vyšší status než ústavní nebo jiné soudy.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Evropská unie je společenstvím založeným na demokracii a vládě práva. Přesun regulace svobody slova do rukou soukromých společností nebo mezinárodních tribunálů, které by mohly narušit základní práva evropských občanů, je v přímém protikladu k evropským hodnotám.

CO S TÍM MŮŽETE DĚLAT VY?

- Podporujte vládu práva a demokratické rozhodování.
- Odmítejte opatření na přesun regulace našich svobod do rukou soukromých společností.
- Odmítejte mechanismus řešení sporu investor-stát v evropských obchodních smlouvách.

EDRI.ORG/PAPERS

Přeloženo z anglického originálu
“The Charter of Digital Rights - A guide for policy-makers”
organizací Iuridicum Remedium, o. s.

Iuridicum Remedium, o.s.
U Výstaviště 138/3
170 00 Praha 7
tel.: +420 776 703 170
E-mail: iure@iure.org
www.iure.org
www.slidilove.cz